

V Bruselu dne 2.6.2021
COM(2021) 515 final

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY,

kterým se vydává stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2021

{SWD(2021) 501 final}

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY,

kterým se vydává stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2021

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik¹, a zejména na čl. 5 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

po konzultaci s Hospodářským a finančním výborem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Dne 20. března 2020 přijala Komise sdělení o aktivaci obecné únikové doložky² v rámci Paktu o stabilitě a růstu³. Komise ve svém sdělení předestřela názor, že vzhledem k očekávanému prudkému hospodářskému propadu v důsledku koronavirové nákazy COVID-19 byly podmínky pro aktivaci obecné únikové doložky splněny. S hodnocením Komise vyjádřili dne 23. března 2020 souhlas ministři financí členských států. Obecná úniková doložka poskytuje členským státům rozpočtovou flexibilitu při zvládnání krize. Usnadňuje koordinaci rozpočtových politik v době prudkého hospodářského propadu. Její aktivace umožňuje jednotlivým členským státům dočasně se odchýlit od postupu korekce k dosažení střednědobého rozpočtového cíle, pokud to neohrozí fiskální udržitelnost ve střednědobém horizontu. Dne 17. září 2020 Komise ve své roční strategii pro udržitelný růst oznámila, že obecná úniková doložka zůstane v platnosti i v roce 2021⁴.
- (2) Dne 20. července 2020 Rada Litvě doporučila⁵, aby v souladu s obecnou únikovou doložkou přijala veškerá nutná opatření k účinnému řešení pandemie, k udržení ekonomiky a k podpoře následného oživení. Rovněž Litvě doporučila, aby pokud to hospodářské podmínky dovolí, prováděla fiskální politiky zaměřené na dosažení obezřetné střednědobé fiskální pozice a zajištění udržitelnosti dluhu při souběžném zvyšování investic.

¹ Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

² Tato doložka, jak je stanoveno v čl. 5 odst. 1, čl. 6 odst. 3, čl. 9 odst. 1 a čl. 10 odst. 3 nařízení (ES) č. 1466/97 a v čl. 3 odst. 5 a čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 1467/97, usnadňuje koordinaci rozpočtových politik v dobách prudkého hospodářského propadu.

³ Sdělení Komise Radě o aktivaci únikové doložky v rámci Paktu o stabilitě a růstu, Brusel, 20. března 2020, COM(2020) 123 final.

⁴ Sdělení Komise – Roční strategie pro udržitelný růst 2021, Brusel, 17. září 2020, COM(2020) 575 final.

⁵ Doporučení Rady ze dne 20. července 2020 k národnímu programu reforem Litvy na rok 2020 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2020, Úř. věst. C 282, 26.8.2020, s. 95.

- (3) Rada ve svém doporučení týkajícím se hospodářské politiky eurozóny doporučila, aby si fiskální politiky ve všech členských státech eurozóny zachovaly svůj podpůrný charakter po celý rok 2021 a aby opatření politiky byla uzpůsobena konkrétní situaci v jednotlivých zemích a byla včasná, dočasná a cílená⁶.
- (4) Jakmile to dovolí epidemiologické a hospodářské podmínky, měla by být mimořádná opatření postupně rušena a zároveň je třeba se zaměřit na řešení dopadu, který má krize na trh práce a sociální oblast. Měly by být prováděny takové fiskální politiky, které budou usilovat o dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a o zajištění udržitelnosti dluhu a současně zvyšovat investice. Členské státy by měly uskutečňovat reformy, které posílí zdravotnické systémy a systémy sociální ochrany tak, aby se vztahovaly na všechny a byly přiměřené a udržitelné.
- (5) Dne 18. listopadu 2020 přijala Komise stanoviska k návrhům rozpočtových plánů členských států eurozóny na rok 2021, která vycházela z kvalitativního posouzení fiskálních opatření. Komise byla toho názoru, že návrh rozpočtového plánu Litvy je celkově v souladu s doporučeními fiskální politiky, která přijala Rada dne 20. července 2020, a že většina opatření obsažených v plánu podporuje v této značně nejisté situaci hospodářskou činnost. Dne 21. prosince 2020 předložila Litva aktualizovaný návrh rozpočtového plánu na rok 2021. Komise byla toho názoru, že návrh rozpočtového plánu Litvy je celkově v souladu s doporučeními fiskální politiky, která přijala Rada dne 20. července 2020, a že většina opatření obsažených v plánu podporuje v této značně nejisté situaci hospodářskou činnost. Některá opatření však zřejmě nebyla dočasně povahy a nebyla ani doprovázena kompenzačními opatřeními.
- (6) Next Generation EU, včetně Nástroje pro oživení a odolnost, zajistí udržitelné, inkluzivní a spravedlivé oživení. Nařízení (EU) 2021/241, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost⁷, vstoupilo v platnost dne 19. února 2021. Tento nástroj bude poskytovat finanční podporu na provádění reforem a investic, a přináší tedy fiskální impuls financovaný EU. Přispěje k hospodářskému oživení a k provádění udržitelných reforem a investic podporujících růst, zejména s cílem podpořit zelenou a digitální transformaci, a posílí odolnost ekonomik a jejich potenciální růst. Následně pomůže také veřejným financím vrátit se v blízké budoucnosti do příznivějšího stavu a ve střednědobém a dlouhodobém horizontu přispěje k posílení udržitelnosti veřejných financí, růstu a vytváření pracovních míst.
- (7) Dne 3. března 2021 přijala Komise sdělení, které uvádí další směry politiky pro usnadnění koordinace fiskálních politik a přípravy programů stability a konvergenčních programů členských států⁸. S přihlédnutím k vnitrostátním rozpočtům a k Nástroji pro oživení a odolnost by si celkové nastavení fiskální politiky mělo v letech 2021 a 2022 zachovat podpůrný charakter. Vzhledem k tomu, že se ve druhé polovině roku 2021 očekává postupná normalizace hospodářské činnosti, měly by být fiskální politiky členských států v roce 2022 zároveň více diferencovány. Fiskální politiky členských států by měly zohledňovat stav oživení, fiskální udržitelnost a potřebu snižovat hospodářské, sociální a územní rozdíly. Vzhledem k tomu, že je třeba v EU podporovat udržitelné oživení, měly by členské státy s nízkým rizikem pro udržitelnost zaměřit své rozpočty tak, aby byla v roce 2022 zachována podpůrná

⁶ Čeká se na konečné přijetí Radou po potvrzení Evropskou radou. Znění schválené Euroskupinou dne 16. prosince 2020 je k dispozici na adrese: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14356-2020-INIT/cs/pdf>

⁷ Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17.

⁸ Sdělení Komise Radě – Rok od vypuknutí pandemie COVID-19: reakce v oblasti fiskální politiky, Brusel, 3. března 2021, COM(2021) 105 final.

fiskální politika, a to s přihlédnutím k dopadu Nástroje pro oživení a odolnost. Členské státy s vysokou mírou zadlužení by měly provádět obezřetnou fiskální politiku, zachovat investice financované z vnitrostátních zdrojů a využívat granty z Nástroje pro oživení a odolnost k financování dalších vysoce kvalitních investičních projektů a strukturálních reforem. V období po roce 2022 by fiskální politiky měly i nadále zohledňovat sílu oživení, míru hospodářské nejistoty a aspekty fiskální udržitelnosti. K zajištění fiskální udržitelnosti ve střednědobém horizontu přispěje změna orientace fiskálních politik směrem k dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic, mimo jiné i tím, že budou v patřičnou dobu postupně ukončována podpůrná opatření.

- (8) Ve sdělení ze dne 3. března 2021 Komise také oznámila svůj názor, že by rozhodnutí o deaktivaci nebo dalším uplatňování obecné únikové doložky mělo vycházet z celkového posouzení stavu ekonomiky, přičemž hlavním kvantitativním kritériem by měla být úroveň hospodářské činnosti v EU nebo v eurozóně ve srovnání s úrovní před krizí (konec roku 2019). Na základě prognózy Komise z jara 2021 dospěla Komise dne 2. června k závěru, že jsou splněny podmínky pro další uplatňování obecné únikové doložky v roce 2022 a pro její deaktivaci od roku 2023. Po deaktivaci obecné únikové doložky budou nadále zohledňovány konkrétní podmínky v jednotlivých zemích⁹.
- (9) Dne 30. dubna 2021 předložila Litva v souladu s článkem 4 nařízení (ES) č. 1466/97 svůj program stability z roku 2021.
- (10) Na základě údajů potvrzených Eurostatem činil v roce 2020 schodek sektoru vládních institucí Litvy 7,4 % HDP, zatímco veřejný dluh vzrostl na 47,3 % HDP. Meziroční změna primárního rozpočtového salda činila -8,0 % HDP, včetně diskrečních rozpočtových opatření v objemu 7,1 % HDP na podporu hospodářství a působení automatických stabilizátorů. Litva rovněž poskytla podnikům a domácnostem podporu likvidity (například záruky a odklady daně, které nemají přímý a bezprostřední dopad na rozpočet) v odhadované výši 2,7 % HDP.

Dne 2. června 2021 vydala Komise zprávu podle čl. 126 odst. 3 Smlouvy o fungování EU. Tato zpráva se zabývá rozpočtovou situací Litvy, neboť její schodek sektoru vládních institucí překročil v roce 2020 referenční hodnotu 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě. Zpráva dospěla k závěru, že kritérium schodku nebylo splněno.

- (11) Makroekonomický scénář, z něhož rozpočtové projekce programu stability vycházejí, je v letech 2021 a 2022 opatrný. Reálný HDP podle prognózy v roce 2021 vzroste o 2,6 % a v roce 2022 o 3,2 %. Makroekonomický scénář nezohledňoval investice, které mají být financovány z Nástroje pro oživení a odolnost. Podle prognózy Komise z jara 2021 se očekává, že reálný HDP Litvy vzroste v roce 2021 o 2,9 % a v roce 2022 o 3,9 %. Projekce HDP vypracované Komisí jsou vyšší především kvůli předpokladu silnějšího oživení domácí poptávky, včetně investic, které mají být financovány z Nástroje pro oživení a odolnost.
- (12) Vláda ve svém programu stability z roku 2021 plánuje zvýšení schodku sektoru vládních institucí ze 7,4 % HDP v roce 2020 na 8,1 % HDP v roce 2021, zatímco míra zadlužení má v roce 2021 vzrůst na 52,1 % HDP. Změna primárního rozpočtového salda v roce 2021 má podle programu ve srovnání s úrovní před krizí (2019) dosáhnout -8,9 % HDP, což odráží diskreční rozpočtová opatření v objemu 5,2 % HDP určená na podporu hospodářství a působení automatických stabilizátorů. Tyto

⁹ Sdělení Komise o koordinaci hospodářských politik v roce 2021: Překonání pandemie COVID-19, podpora oživení a modernizace naší ekonomiky, Brusel, 2. června 2021, COM(2021) 500 final.

projekce jsou v souladu s prognózou Komise z jara 2021, podle níž se očekává, že schodek sektoru vládních institucí dosáhne v roce 2021 8,2 % HDP, zatímco poměr dluhu k HDP má dosáhnout 51,9 % HDP.

- (13) Litva v reakci na pandemii COVID-19 a související hospodářský propad přijala rozpočtová opatření, aby posílila kapacitu svého systému zdravotní péče, zabránila šíření pandemie a poskytla pomoc obzvláště zasaženým jednotlivcům a odvětvím. Tato důrazná politická reakce zmírnila pokles HDP, což následně omezilo růst schodku sektoru vládních institucí a veřejného dluhu. Fiskální opatření by měla maximalizovat podporu oživení, aniž by předjímalá budoucí fiskální trajektorie. Opatření by proto neměla vytvářet trvalou zátěž pro veřejné finance. Pokud členské státy zavedou trvalá opatření, měly by je řádně financovat tak, aby byla ve střednědobém horizontu zajištěna rozpočtová neutralita. Opatření přijatá Litvou v roce 2020 a 2021 jsou v souladu s doporučením Rady ze dne 20. července 2020. Zdá se, že některá z diskrečních opatření přijatých vládou v letech 2020 a 2021 nejsou dočasné povahy nebo nejsou doprovázena kompenzačními opatřeními. V období za časovým horizontem prognózy Komise, v roce 2023, se zbývající dopad těchto opatření, která nejsou dočasné povahy, předběžně odhaduje zhruba na 1 % HDP a tvoří jej zejména zvýšení mezd ve veřejném sektoru, důchody a jiné dávky.
- (14) Program stability z roku 2021 předpokládá, že investice a reformy financované z grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost dosáhnou v roce 2021 0,3 % HDP, v roce 2022 0,8 %, v roce 2023 1,0 % a v roce 2024 0,9 %. Prognóza Komise z jara 2021 tyto granty do svých rozpočtových projekcí zahrnuje.
- (15) Zavedené ukazatele fiskální korekce stanovené v nařízení (ES) č. 1466/97 je třeba posuzovat v kontextu současné situace. Za prvé panuje značná nejistota ohledně odhadů produkční mezery. Za druhé je třeba, aby fiskální politika byla připravena rychle se přizpůsobit vývoji pandemie, a jakmile se zdravotní rizika sníží, přešla od mimořádné pomoci k cílenějším opatřením. Za třetí je současná situace charakterizována výraznou politickou reakcí, která má podpořit hospodářskou činnost. V případě velkých převodů z rozpočtu EU (jako jsou převody z Nástroje pro oživení a odolnost) nezachycují zavedené ukazatele celý impuls, který fiskální politiky ekonomice dodávají. S ohledem na tuto skutečnost se strukturální saldo za současných okolností nejeví jako přiměřený indikátor. Výdajové kritérium pak musí být upraveno¹⁰ a doplněno o další informace, aby bylo možné orientaci fiskální politiky plně posoudit.

Podobně jako při posuzování návrhů rozpočtových plánů na rok 2021 byla jednak z celkových výdajů vyloučena dočasná mimořádná opatření. Tato dočasná mimořádná opatření související s krizí podporují systémy zdravotní péče a odškodňují pracovníky a podniky za ztráty příjmů, které jim způsobilo omezení volného pohybu osob a narušení dodavatelského řetězce; orgány veřejné správy je budou moci zrušit, až se hospodářská situace a situace v oblasti veřejného zdraví vrátí do normálního stavu.

Aby bylo možné v současné situaci posoudit celkové nastavení fiskální politiky, měly by být navíc do příslušného ukazatele celkových výdajů zahrnuty významné převody z rozpočtu EU (např. převody z Nástroje pro oživení a odolnost).

Proto se pak nastavení fiskální politiky měří změnou primárních výdajů (očištěných o diskreční opatření na straně příjmů a s vyloučením dočasných mimořádných opatření

¹⁰ Konkrétně čtyřleté vyrovnávání investic použité v rámci výdajového kritéria neumožňuje řádně posoudit fiskální podporu oživení, kterou zajistí vnitrostátně financované investice.

souvisejících s krizí), včetně výdajů financovaných z grantů Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU.

Kromě celkového nastavení fiskální politiky má analýza rovněž za cíl posoudit, zda je vnitrostátní fiskální politika obezřetná a zda její složení přispívá k udržitelnému oživení v souladu s ekologickou a digitální transformací. Z tohoto důvodu je zvláštní pozornost věnována vývoji primárních běžných výdajů a investic financovaných z vnitrostátních zdrojů.

- (16) Podle programu stability Litvy z roku 2021 se má její schodek sektoru vládních institucí v roce 2022 snížit na 6,0 % HDP, hlavně z důvodu ukončení dočasných podpůrných opatření přijatých v letech 2020 a 2021. Míra zadlužení se má v roce 2022 zvýšit na 54,2 % HDP. Tyto projekce jsou v souladu s prognózou Komise z jara 2021, podle níž se očekává, že schodek sektoru vládních institucí dosáhne 6,0 % HDP, zatímco poměr dluhu k HDP má dosáhnout 54,1 % HDP.

Na základě prognózy Komise se celkové nastavení fiskální politiky dle výše uvedené definice – včetně dopadu investic financovaných z vnitrostátního rozpočtu i z rozpočtu EU (zejména z Nástroje pro oživení a odolnost) na agregátní poptávku v roce 2022 – odhaduje na -2,0 % HDP¹¹. Kladný příspěvek výdajů financovaných z grantů Nástroje pro oživení a odolnost a z dalších fondů EU by se měl zvýšit o 0,5 procentního bodu HDP. Předpokládá se, že příspěvek investic financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít utlumující povahu a bude činit 0,3 procentního bodu HDP¹². Příspěvek primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (očištěných od diskrečních opatření na straně příjmů) by podle prognózy měl mít expanzivní povahu a měl by činit 1,8 procentního bodu HDP.

- (17) Jako obzvláště důležitá se jeví kvalita rozpočtových opatření členských států. Fiskální strukturální reformy zaměřené na lepší skladbu vnitrostátních rozpočtů mohou podpořit potenciální růst, vytvořit tolik potřebný fiskální prostor a pomoci zajistit dlouhodobější fiskální udržitelnost, a to i s ohledem na změnu klimatu a problémy v oblasti zdraví. Pokud jde o příjmy, posílila krize COVID-19 význam reforem pro účinnější a spravedlivější systémy veřejných příjmů. Na straně výdajů to znamená, že je ještě důležitější zvýšit úroveň a kvalitu udržitelných investic podporujících růst, což by mělo vést ke splnění cílů v oblasti posílení růstového potenciálu, hospodářské a sociální odolnosti a souběžné zelené a digitální transformace. Díky plánům pro oživení a odolnost bude možno skladbu vnitrostátních rozpočtů zlepšit.

- (18) Podle střednědobých rozpočtových plánů uvedených v programu se plánuje snížení schodku veřejných financí ze 4,0 % v roce 2023 na 2,2 % HDP v roce 2024. V roce 2024 schodek sektoru vládních institucí podle plánu již nepřekročí 3 % HDP.

Podle programu se celkové nastavení fiskální politiky – včetně dopadu investic financovaných z vnitrostátního rozpočtu i z rozpočtu EU (zejména z Nástroje pro oživení a odolnost) na agregátní poptávku – v letech 2023 a 2024 odhaduje v průměru na +2,1 % HDP. Kladný příspěvek výdajů financovaných z grantů Nástroje pro oživení a odolnost a z dalších fondů EU by se měl snížit o 0,1 procentního bodu HDP. Předpokládá se, že příspěvek investic financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít

¹¹ Záporné znaménko ukazatele odpovídá nadměrnému růstu primárních výdajů ve srovnání se střednědobým hospodářským růstem, což ukazuje na expanzivní fiskální politiku.

¹² Předpokládá se, že příspěvek ostatních kapitálových výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít neutrální povahu.

utlumující povahu a bude činit 0,1 procentního bodu HDP¹³. Příspěvek primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (očištěných od diskrečních opatření na straně příjmů) by podle prognózy měl mít utlumující povahu a měl by činit 1,9 procentního bodu HDP.

Desetiletý průměrný nominální potenciální růst se v současnosti odhaduje na 5¼ %¹⁴. V tomto odhadu však není zahrnut dopad reforem, které jsou součástí plánu pro oživení a odolnost a které mohou potenciální hospodářský růst Litvy podpořit.

- (19) Míra zadlužení má v letech 2023 a 2024 zůstat ve výši 57,9 % HDP. Pokud jde o fiskální udržitelnost, Litva ve střednědobém horizontu patrně čelí středně vysokým rizikům¹⁵.
- (20) Vzhledem k současnému stále mimořádně vysokému stupni nejistoty by pokyny pro fiskální politiku měly zůstat převážně kvalitativní a součástí pokynů ohledně střednědobého horizontu by měl být i určitý diferencovaný kvantifikovaný prvek. Přesnější kvantifikované pokyny pro pozdější období by měly být poskytnuty v roce 2022, jestliže se míra nejistoty do té doby dostatečně sníží.

Rada posoudila program stability z roku 2021 a opatření přijatá Litvou v návaznosti na doporučení Rady ze dne 20. července 2020,

DOPORUČUJE LITVĚ:

1. V roce 2022 zachovat podpůrné nastavení fiskální politiky, včetně impulsu dodaného Nástrojem pro oživení a odolnost, a zachovat investice financované z vnitrostátních zdrojů. Udržet růst běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů pod kontrolou.
2. Pokud to hospodářské podmínky dovolí, provádět fiskální politiku zaměřenou na dosažení omezitelných střednědobých fiskálních pozic a zajištění fiskální udržitelnosti ve střednědobém horizontu. Zároveň posilovat investice s cílem podpořit růstový potenciál.
3. Věnovat zvláštní pozornost skladbě veřejných financí na příjmové i výdajové straně rozpočtu a kvalitě rozpočtových opatření, aby se zajistilo udržitelné a inkluzivní oživení. Upřednostňovat udržitelné investice podporující růst, zejména s ohledem na zelenou a digitální transformaci. Upřednostňovat fiskální strukturální reformy, které pomohou zajistit financování priorit veřejné politiky a přispějí k dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, mimo jiné posílením zdravotnických systémů a systémů sociální ochrany tak, aby se vztahovaly na všechny a byly přiměřené a udržitelné.

V Bruselu dne

*Za Radu
předseda/předsedkyně*

¹³ Předpokládá se, že příspěvek ostatních kapitálových výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít utlumující povahu a dosáhne 0,1 procentního bodu HDP.

¹⁴ Odhad Komise podle společně dohodnuté metodiky.

¹⁵ Viz pracovní dokument útvarů Komise – Statistická příloha poskytující podkladové údaje relevantní pro posouzení programů stability a konvergenčních programů z roku 2021.